

ISSN: 3060-4613

MAKTABGACHA
VA MAKTAB
TA'LIMI VAZIRLIGI

O'zbekiston
Milliy Pedagogika
Universiteti

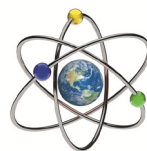
№7(2)
2026

- 13.00.00 Pedagogika fanlari
- 13.00.01 Pedagogika nazariyasi. Pedagogik ta'limotlar tarixi
- 13.00.02 Ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi (sohalar bo'yicha)
- 13.00.03 Maxsus pedagogika
- 13.00.04 Jismoniy tarbiya va sport mashg'ulotlari nazariyasi va metodikasi
- 13.00.05 Kasb-hunar ta'limi nazariyasi va metodikasi
- 13.00.06 Elektron ta'lim nazariyasi va metodikasi (ta'lim sohaları va bosqichlari bo'yicha)
- 13.00.07 Ta'limda menejment
- 13.00.08 Maktabgacha ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi
- 13.00.09 Ijtimoiy pedagogika
- 07.00.00 Tarix fanlari
- 19.00.00 Psixologiya fanlari
- 01.00.00 Fizika-matematika fanlari
- 02.00.00 Kimyo fanlari
- 03.00.00 Biologiya fanlari
- 09.00.00 Falsafa fanlari
- 10.00.00 Filologiya fanlari
- 11.00.00 Geografiya fanlari

M

AKTABGACHA VA AKTAB TA'LIMI

Pedagogika, psixologiya fanlariga ixtisoslashgan ilmiy jurnal

MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI

*Elektron nashr. 166 sahifa,
13-iyul, 2026-yil.*

BOSH MUHARRIR:

Karimova E'zoza Gapirjanovna – O'zbekiston Respublikasi Maktabgacha va maktab ta'limi vaziri

BOSH MUHARRIR O'RINBOSARI:

Ibragimova Gulsanam Ne'matovna – Pedagogika fanlari doktori, professor

TAHRIRIYAT KENGASHI A'ZOLARI

Ibragimov X.I. – pedagogika fanlari doktori, akademik
Shoumarov G'.B. – psixologiya fanlari doktori, akademik
Qirg'izboyev A.K. – Tarix fanlari doktori, professor
Jamoldinova O.R. – pedagogika fanlari doktori, professor
Sharipov Sh.S. – pedagogika fanlari doktori, professor
Shermuhhammadov B.Sh. – pedagogika fanlari doktori, professor
Ma'murov B.B. – pedagogika fanlari doktori, professor
Madraximova F.R. – pedagogika fanlari doktori, professor
Kalonov M.B. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Nabiyev D.X. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Qo'ldoshev Q. M. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Ikramxanova F.I. – filologiya fanlari doktori, professor
Ismagilova F.S. – psixologiya fanlari doktori, professor (Rossiya)
Stoyuxina N.Yu. – psixologiya fanlari nomzodi, dotsent (Rossiya)
Magauova A.S. – pedagogika fanlari doktori, professor (Qozog'iston)
Rejep O'zyurek – psixologiya fanlari doktori, professor (Turkiya)
Wookyu Cha – Koreya milliy ta'lim universiteti rektori (Koreya)
Polonnikov A.A. – psixologiya fanlari nomzodi, dotsent (Belarus)
Mizayeva F. O. – Pedagogika fanlari doktori, dotsent
Baybayeva M.X. – pedagogika fanlari doktori, professor
Muxsiyeva A.T. – pedagogika fanlari doktori, professor
Aliyev B. – falsafa fanlari doktori, professor
Abdullayeva N. Sh. – Pedagogika fanlari doktori (DSc), professor
Doniyorov S. M. – “Yangi O'zbekiston” va “Pravda Vostoka” gazetalari tahririyati DM bosh muharriri, O'zbekiston Respublikasida xizmat ko'rsatgan jurnalist, filologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
G'afurov D. O. – falsafa fanlari doktori (Phd)
Shomurodov R.T. – iqtisodiyot fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Mirzayeva F. O. – pedagogika fanlari doktori (DSc), dotsent
Jalilova S.X. – psixologiya fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Bafayev M.M. – psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Usmonova D.I. – Samarqand iqtisodiyot va servis institute dotsenti
Saifnazarov I. – falsafa fanlari doktori, professor
Nematov Sh.E. – pedagogika fanlari nomzodi (PhD)
Tillashayxova X.A. – psixologiya fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Yuldasheva F.I. – pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Yuldasheva D.B. – filologiya fanlari bo'yicha falsafa (PhD) doktori, dotsent
Tangriyev A. T. – Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti kafedra professori
Ashurov R. R. – psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Panjiyev M. A. – Qashqadaryo viloyati Maktabgacha va maktab ta'limi boshqarmasi boshlig'ining birinchi o'rinbosari
Xudayberganov N. A. – Xorazm Ma'mun akademiyasi Tabiiy fanlar bo'limining katta ilmiy xodimi, biologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Vaxobov Anvar Abdusattor o'g'li – Pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori, dotsent

Muassis: “Tadbirkor va ishbilarmon” MChJ

Hamkorlarimiz: O'zbekiston Respublikasi Maktabgacha va maktab ta'limi vazirligi, O'zbekiston milliy pedagogika universiteti

EDITOR-IN-CHIEF:

Karimova E'zoza Gapirzhanovna – Minister of Perschool and School Education of the Republic of Uzbekistan

DEPUTY EDITOR-IN-CHIEF:

Ibragimova Gulsanam Ne'matovna – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

EDITORIAL BOARD MEMBERS:

Ibragimov X.I. – Doctor of Pedagogical Sciences, Academician

Shoumarov G'. B. – Doctor of Psychological Sciences, Academician

Qirg'izboyev A. K. – Doctor of Historical Sciences, Professor

Jamoldinova O.R. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Sharipov Sh.S. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Shermuhhammadov B.Sh. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Ma'murov B.B. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Madraximova F.R. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Kalonov M.B. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Nabiyev D.X. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Koldoshev K. M. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Ikramxanova F.I. – Doctor of Philological Sciences, Professor

Ismagilova F.S. – Doctor of Psychological Sciences, Professor (Russia)

Stoyuxina N.Yu. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor (Russia)

Magauova A.S. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor (Kazakhstan)

Rejep O'zyurek – Doctor of Psychological Sciences, Professor (Turkey)

Wookyu Cha – President of the National University of Education, Korea (South Korea)

Polonnikov A.A. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor (Belarus)

Mizayeva F. O. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Baybayeva M.X. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Muxsiyeva A.T. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Aliyev B. – Doctor of philosophy, professor

Abdullayeva N. Sh. – Doctor of Pedagogical Sciences (DSc), Professor

Doniyorov S. M. – Editor-in-Chief of the DM Editorial Office of the newspapers “Yangi O'zbekiston” and “Pravda Vostoka”, Honored Journalist of the Republic of Uzbekistan, Doctor of Philosophy (PhD) in Philology, Associate Professor

Gafurov D. O. – Doctor of Philosophy (PhD)

Shomurodov R.T. – Candidate of Economic Sciences (PhD), Associate Professor

Mirzayeva F. O. – Doctor of Pedagogical Sciences (DSc), Associate Professor

Jalilova S.X. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Bafayev M.M. – Doctor of Philosophy in Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Usmonova D.I. – Associate Professor, Samarkand Institute of Economics and Service

Saifnazarov I. – Doctor of philosophy, professor

Nematov Sh.E. – Candidate of Pedagogical Sciences (PhD)

Tillashayxova X.A. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Yuldasheva F.I. – Doctor of Philosophy in Pedagogical Sciences (PhD), Associate Professor

Yuldasheva D.B. – Doctor of Philosophy (PhD) in Philological Sciences, Associate Professor

Tangriyev A.T. – is a professor of Tashkent State University of Economics

Ashurov R. R. – Doctor of Philosophy (PhD) in Psychology, Associate Professor

Panjiyev M. A. – First Deputy Head of the Department of Preschool and School Education of the Kashkadarya Region

Khudaiberganov N. A. – Senior Researcher of the Department of Natural Sciences of the Khorezm Mamun

Academy, Doctor of Philosophy (PhD) in Biological Sciences

Vakhobov Anvar Abdusattor oğlu – Doctor of Philosophy in Pedagogical Sciences, Associate Professor

“Maktabgacha va maktab ta'limi” jurnali O'zbekiston Respublikasi Oliy attestatsiya komissiyasining quyidagi qarorlariga asosan pedagogika va psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD) hamda fan doktori (DSc) ilmiy darajasiga talabgorlarning dissertatsiyalaridagi asosiy ilmiy natijalarni chop etish uchun milliy ilmiy nashrlar ro'yxatiga kiritilgan:

Pedagogika fanlari bo'yicha: OAK Kengashi tavsiyasi (26.08.2024-y., №11-05-4381/01) asosida:

- Ekspert kengashi (29.10.2024-y., №10)
- Rayosat qarori (31.10.2024-y., №363/5)

Psixologiya fanlari bo'yicha: Toshkent davlat pedagogika universiteti murojaatiga asosan OAK tavsiyasi (24.04.2025-y., №11-05-2566/01):

- Ekspert kengashi (25.05.2025-y., №10)
- Rayosat qarori (08.05.2025-y., №370/5)

“Maktabgacha va maktab ta'limi”
jurnali

26.09.2023-yildan

O'zbekiston Respublikasi Prezidenti
Administratsiyasi huzuridagi Axborot
va ommaviy kommunikatsiyalar
agentligi tomonidan **№C-5669363**
reyestr raqami tartibi bo'yicha
ro'yxatdan o'tkazilgan.

Litsenziya raqami: **№136361**

MUNDARIJA

Bolalik davridagi autizmning turli shakllarini differensial tashxislash	10
<i>Saydaliyeva Xojiya Abduljalil qizi</i>	
Autizm spektri buzilishi bo'lgan bolalarda kommunikativ ko'nikmalarni shakllantirishda qo'llaniladigan korreksion ish tamoyillari	14
<i>Karimova Zulfiya Abduraxmanovna, Saydaliyeva Xojiya Abduljalil qizi</i>	
Bo'lajak o'qituvchilarda axborot iste'mol madaniyatini rivojlantirishning psixologik-pedagogik asoslari	19
<i>Dadonova Aziza Tulkunovna</i>	
Ilk o'spirinlik yoshidagi o'quvchilarning o'z-o'ziga bo'lgan munosabatini psixologik tahlili	23
<i>Mamaradjabova Bog'zoda Abdilxakimovna, Panjiyeva Nargiza Botirovna</i>	
Oliy ta'lim tizimida muammoli o'qitish texnologiyasi	30
<i>Tuksanova Zilola Izatulloyevna</i>	
Shahar va qishloq yuqori sinf o'quvchilarida irodaviy sifatlarning qiyosiy tahlili	35
<i>Mamaradjabova Bog'zoda Abdilxakimovna, Panjiyeva Nargiza Botirovna</i>	
Organik kimyo ta'limida ochiq tipli STEAM loyihalarini loyihalashning didaktik modeli va uni amaliyotga joriy etish metodikasi	41
<i>Bo'riyev Rashidbek O'ktamjonovich</i>	
Kasbiy kompetentlikni oshirishda raqamli ta'lim vositalari va interaktiv metodlardan foydalanish	47
<i>Fazildjanova Nilufar Xikmatdjanovna</i>	
Tadbirkorlik faoliyatini innovatsion va ta'lim ekotizimidagi roli	50
<i>Mirzayeva Nigora Ibrohimjon qizi</i>	
Kasbiy ta'lim muassasalarida strategik boshqaruvni joriy etishning nazariy-metodologik asoslari	54
<i>Qobilov Voxidjon Zoxidovich</i>	
Психологические факторы мотивации личности в обучении иностранному языку	58
<i>Мухамеджанова Римма Рашидовна</i>	
Jadid ma'rifatparvarlarining boshlang'ich ta'lim-tarbiya jarayonida o'quvchilarda kitobxonlik fazilatlarini va madaniyatini shakllantirishdagi pedagogik tajribalari	66
<i>Ahmadov Olimjon Shodmonovich, Fayzilova Mohinur Azamhon qizi</i>	
Talabalarda kelajakni strategik modellashtirish layoqatini rivojlantirish bo'yicha ilg'or xorijiy va mahalliy tajribalarning qiyosiy-pedagogik tahlili	70
<i>Sadriddinova Feruza Meliyevna</i>	
Bo'lajak pedagoglarda kreativ fikrlashni rivojlantirishda fanlararo abstsessial va ordinal bog'liqlikka asoslangan metodik ta'minotni takomillashtirish	75
<i>Xudayberganov G'ayrat Quranboyevich</i>	
Maktablarda chaqiruvga qadar boshlang'ich tayyorgarlikni isloh qilish: muammo va yechimlar	80
<i>Qudratov O'ktam G'ofurovich</i>	
Ustoz-shogird tizimida raqamli vositalardan foydalanishning metodik asoslari	85
<i>Tursunov Xusniddin Isomovich</i>	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarida kommunikativ kompetensiyani shakllantirishda maktab va oila hamkorligining pedagogik imkoniyatlari	88
<i>Safarova Halovat Barnoyevna</i>	
Globallashtirish sharoitida tolerantlik madaniyatining nazariy-metodologik asoslari	91
<i>Yusupova Maftuna Ilxomiddin qizi, Qurbonova Zebiniso Mamarajab qizi</i>	
Adobe After Effects muhitida inersiyaviy davomiylik va ustma-ust harakatni avtomatlashtirishning matematik modeli (Ziyoanim Overlap)	97
<i>Hakimov Bahtiyorjon Muzaffar o'g'li</i>	
Tizimli yondashuv asosida talabalarning raqamli kompetensiyasini takomillashtirishning uch komponentli konseptual modeli	101
<i>Kulidjanova Yulduzxon Inomjon qizi</i>	

The Theory of Fostering Students' Responsibility for Natural Resources and Waste in Karakalpak Folk Pedagogy.....	104
<i>Tursinbekova Qundizgul Joldasbekovna</i>	
Soft skills kompetensiyalarining ilmiy-pedagogik mohiyati va zaruriyati: soft skills tushunchasining evolyutsiyasi, asosiy komponentlari, turlari va tasnifi	109
<i>Igamberdiyeva Gulmira Botir qizi</i>	
O'zbek va ingliz tillarida "yolg'izlik" konseptining leksik-semantik xususiyatlari.....	115
<i>Sabina Saitmurodova Olim qizi</i>	
Bo'lajak pedagoglarni kasbiy tayyorlashda art-pedagogikaning imkoniyatlari.....	119
<i>Komolova Iroda Xamidullayevna</i>	
9-sinf iqtisodiy va ijtimoiy geografiya darslarida GIS texnologiyalaridan foydalanishning pedagogik imkoniyatlari va uslubiy muammolari	123
<i>Sapayeva Gulbahor Odilbek qizi</i>	
Zamonaviy biologiya ta'limida interaktiv metodlarni qo'llashning nazariy jihatlarini	126
<i>Abdullayeva Guzalxan Vladimirovna</i>	
Bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarini xalqaro baholash dasturlari bilan ishlashga tayyorlashning zarurati	130
<i>Berdimurodova Mexrubon Masudjonovna</i>	
Nutq nuqsoni bo'lgan o'quvchilarning ijtimoiy moslashuv jarayoniga ta'sir etuvchi omillar	136
<i>G'aniyeva Maloxat Odilovna</i>	
Ruhiy salomatlikni mustahkamlashda psixologik treninglarning ahamiyati	140
<i>Maqsuda Norbosheva, Nafisa Abduyeva</i>	
Xitoy tilini xalqaro miqyosda o'qitishning zamonaviy tendensiyalari.....	144
<i>Shasaidova Lola Shamaksudovna</i>	
Социально-экологический кризис в Южном Приаралье.....	149
<i>Сеитова З. П.</i>	
Iqtisodiy fanlar bo'yicha to'g'arak faoliyatini tashkil etishning nazariy-metodik asoslari	153
<i>Xusanboyeva Tursunoy Muxammadqasimjanovna</i>	
Motivational Readiness for Continuous Professional Development.....	162
<i>Okilova Kamola Sadulloyevna</i>	

IQTISODIY FANLAR BO'YICHA TO'GARAK FAOLIYATINI TASHKIL ETISHNING NAZARIY- METODIK ASOSLARI

Xusanboyeva Tursunoy Muxammadqasimdjanoyna
Andijon davlat texnika instituti, "Iqtisodiyot" kafedrası assistenti

Annotatsiya: Mazkur maqolada iqtisodiy fanlar bo'yicha to'garak faoliyatini tashkil etishning pedagogik va metodik asoslari yoritilgan. To'garak mashg'ulotlarining talabalarning iqtisodiy bilimlarini chuqurlashtirish, mustaqil fikrlash, tadqiqotchilik va tadbirkorlik ko'nikmalarini rivojlantirishdagi o'rni tahlil qilingan. Shuningdek, iqtisodiy ta'limda interfaol metodlar, innovatsion pedagogik texnologiyalar va badiiy filmlardan foydalanishning samaradorligi ko'rsatib berilgan. Iqtisodiy to'garaklar orqali raqobatbardosh, iqtisodiy savodli va zamonaviy mehnat bozori talablariga mos mutaxassislarni tayyorlash imkoniyatlari asoslab berilgan.

Kalit so'zlar: iqtisodiy ta'lim, iqtisodiy fanlar to'garagi, pedagogik asoslar, kompetensiyaviy yondashuv, interfaol metodlar, iqtisodiy savodxonlik, tadbirkorlik, innovatsion texnologiyalar, mustaqil ta'lim, iqtisodiy tafakkur.

Abstract: This article examines the pedagogical and methodological foundations for organizing extracurricular clubs in economics. It analyzes the role of club activities in deepening students' economic knowledge and developing their independent thinking, research abilities, and entrepreneurial skills. Furthermore, the effectiveness of using interactive teaching methods, innovative pedagogical technologies, and feature films in economics education is discussed. The study substantiates the potential of economics clubs to prepare competitive, economically literate specialists who meet the demands of the modern labor market.

Key words: economics education, economics club, pedagogical foundations, competency-based approach, interactive methods, economic literacy, entrepreneurship, innovative technologies, independent learning, economic thinking.

Аннотация: В данной статье рассматриваются педагогические и методические основы организации кружковой деятельности по экономическим дисциплинам. Проанализирована роль кружковых занятий в углублении экономических знаний студентов, развитии их самостоятельного мышления, исследовательских способностей и предпринимательских навыков. Кроме того, раскрыта эффективность использования интерактивных методов обучения, инновационных педагогических технологий и художественных фильмов в процессе экономического образования. Обоснованы возможности экономических кружков в подготовке конкурентоспособных, экономически грамотных специалистов, соответствующих требованиям современного рынка труда.

Ключевые слова: экономическое образование, кружок по экономическим дисциплинам, педагогические основы, компетентностный подход, интерактивные методы, экономическая грамотность, предпринимательство, инновационные технологии, самостоятельное обучение, экономическое мышление.

KIRISH

Hozirgi kunda qo'shimcha ta'lim ma'lum darajada ikkinchi darajaga tushib qolgan. Bugungi kunda oliy ta'lim muassasalarining asosiy maqsadi talabaga o'quv dasturida nazarda tutilgan bilimlarni berishdan iborat. Biroq qo'shimcha ta'lim talabaning shaxs sifatida shakllanishiga, uning ijodiy faolligi va bilishga bo'lgan qiziqishini rivojlantirishga katta ta'sir ko'rsatadi.

Qo'shimcha ta'limni shakllantirish va rivojlantirish muammolarini hal etishda darsdan tashqari mashg'ulotlar muhim ahamiyatga ega. Bular fakultativlar, to'garaklar, yosh texniklar stansiyalari, klublar, sport va san'at maktablari. Ularning asosiy vazifasi talabalarni o'quv materiallarini noan'anaviy usullar bilan o'rganishga jalb etish orqali bilish faoliyatini faollashtirishdan iborat. Oliy ta'lim sharoitida qo'shimcha ta'limning eng qulay shakllaridan biri to'garak mashg'ulotlaridir.

To'garak faoliyati kasbga yo'naltirish vositasi ham hisoblanadi. Oliy ta'lim muassasalarida to'garaklar talabalarning umumiy bilimlarini kengaytirish, maxsus bilimlarini chuqurlashtirish, individual qiziqish va moyilliklarini qondirish, ijodiy qobiliyatlarini rivojlantirish hamda bo'sh vaqtlarini mazmunli tashkil etish maqsadida tashkil etiladi. Unda ta'limiy va tarbiyaviy vazifalar uzviy bog'langan holda amalga oshiriladi.

To'garak nafaqat talabalarning o'z imkoniyatlarini sinab ko'rish, ijodiy fikrlashi, qobiliyati va iste'dodini rivojlantirish joyi, balki umumiy qiziqishlarga ega bo'lgan talabalar jamoasidir. To'garak mashg'ulotlari muntazamligi, uzoq muddat davom etishi va muayyan faoliyat yo'nalishiga ega bo'lishi bilan tavsiflanadi.

Dekorativ-amaliy ijodiyot to'garaklari fakultativ mashg'ulotlarga nisbatan talabalar faoliyatini tashkil etishda yanada moslashuvchanligi bilan ajralib turadi. Bunday to'garaklarda turli xil faoliyat turlari uchun keng imkoniyatlar mavjud: buyumlar yasash, konstruksiyalash, modellashtirish, tadqiqot ishlari olib borish, ma'ruzalar tayyorlash va boshqalar. Ana shunday faoliyatlar jarayonida talabalarning alohida mavzularga bo'lgan qiziqishi shakllanadi va mustahkamlanadi.

MAVZUGA OID ADABIYOTLAR SHARHI

Zamonaviy ta'lim tizimida iqtisodiy bilimlarni chuqur o'zlashtirish va o'quvchilarda iqtisodiy tafakkurni shakllantirish muhim vazifalardan biri hisoblanadi. Ushbu vazifani samarali amalga oshirishda iqtisodiy fanlar bo'yicha to'garak faoliyati alohida ahamiyat kasb etadi. To'garak mashg'ulotlari o'quvchilarning nazariy bilimlarini mustahkamlash, ularni amaliy faoliyat bilan bog'lash hamda mustaqil fikrlash ko'nikmalarini rivojlantirish imkonini beradi.

Iqtisodiy fanlar bo'yicha to'garak faoliyatining nazariy asosini iqtisodiy ta'lim, shaxsga yo'naltirilgan ta'lim, kompetensiyaviy yondashuv va faoliyatga asoslangan o'qitish tamoyillari tashkil etadi. Ushbu tamoyillar asosida tashkil etilgan mashg'ulotlar o'quvchilarning iqtisodiy hodisalarni tahlil qilish, muammolarni aniqlash va ularga yechim topish qobiliyatlarini rivojlantiradi.

Metodik jihatdan iqtisodiy to'garaklarda interfaol metodlardan foydalanish katta samara beradi. Jumladan, "Aqliy hujum", "Munozara", "Keys-stadi", "Ishbilarmonlik o'yinlari", "Loyiha metodi" va "SWOT-tahlil" kabi usullar o'quvchilarning iqtisodiy bilimlarini amaliyot bilan bog'lashga xizmat qiladi. Bunday mashg'ulotlar davomida o'quvchilar bozor iqtisodiyoti, tadbirkorlik, marketing, menejment, moliya va investitsiya jarayonlari haqida chuqurroq tasavvurga ega bo'ladilar.

To'garak faoliyatining asosiy maqsadi iqtisodiy jihatdan savodli, bozor munosabatlarini tushunadigan, tadbirkorlik ruhiga ega va raqobatbardosh kadrlarni shakllantirishdan iborat. Shu bilan birga, o'quvchilarda tejamkorlik, mas'uliyat, tashabbuskorlik va innovatsion fikrlash kabi muhim sifatlar rivojlantiriladi.

Ta'lim tizimini modernizatsiya qilish sharoitida iqtisodiy fanlar bo'yicha to'garaklar talabalarning iqtisodiy bilimlarini chuqurlashtirish, mustaqil fikrlashini rivojlantirish va amaliy faoliyatga tayyorlashning muhim vositasi hisoblanadi. Iqtisodiy fanlar to'garagi talabalarning dars jarayonida olgan nazariy bilimlarini mustahkamlash, ularni amaliyot bilan bog'lash hamda iqtisodiy tafakkurni shakllantirishga xizmat qiladi.

TADQIQOT METODOLOGIYASI

Oliy ta'lim muassasalarida iqtisodiy fanlarni o'qitish pedagogika, psixologiya va zamonaviy iqtisodiy nazariya tutashgan nuqtada tashkil etiladi. Asosiy tamoyillarni uchta muhim blokka ajratish mumkin.

1. Metodologik tamoyillar:

- **Ilmiylik:** O'quv materialining mazmuni iqtisodiyot fanining zamonaviy holati va amaliyotda tasdiqlangan empirik ma'lumotlarga mos bo'lishi kerak.
- **Tizimlilik:** Iqtisodiyot alohida faktlar yig'indisi sifatida emas, balki o'zaro bog'liq bo'lgan darajalar (mikroiqtisodiyot, makroiqtisodiyot, mezoiktisodiyot va jahon iqtisodiyoti) tizimi sifatida o'rganiladi.
- **Fanlararo yondashuv:** Iqtisodiyotning matematika, huquq, sotsiologiya va psixologiya (xulq-atvor iqtisodiyoti) bilan bog'liqligini hisobga olish.

2. Didaktik (ta'limiy) tamoyillar:

- **Nazariya va amaliyot birligi:** Haqiqiy iqtisodiy vaziyatlar (case study), bozor statistikasi ma'lumotlari hamda biznes jarayonlarini modellashtirish orqali o'qitish.
- **Kasbiy yo'naltirilganlik:** O'quv materialini tayyorlanayotgan mutaxassislik yo'nalishiga moslashtirish (masalan, muhandislar yoki davlat xizmatchilari uchun iqtisodiyot).
- **Abstrakt va konkretlik birligi:** Murakkab nazariy modellarni (talab egri chizig'i, YaIM formulalari va boshqalar) real hayotdagi ko'rinishlari bilan bog'lab tushuntirish.

3. Zamonaviy yondashuvlar:

- **Kompetensiyaviy yondashuv:** Faqat bilim berish emas, balki tavakkalchiliklarni tahlil qilish, moliyaviy rejalashtirish va tanqidiy fikrlash kabi amaliy ko'nikmalarni shakllantirish.

- **Interaktivlik:** Ishbilarmonlik o'yinlari, simulyatorlar va loyiha faoliyatidan foydalanish, bunda talaba faol ishtirokchi sifatida qatnashadi.
- **Raqamlashtirish:** Ma'lumotlarni qayta ishlash vositalari (Excel, Python va maxsus dasturlar)ni o'zlashtirish, chunki ular bugungi kunda iqtisodiy tahlil metodologiyasining asosini tashkil etadi.

Mazkur tamoyillar bozor sharoitidagi noaniqliklarda nafaqat nazariy bilimlarni takrorlay oladigan, balki asosli qarorlar qabul qila oladigan mutaxassislarni tayyorlashga xizmat qiladi.

Nazariy-metodologik tamoyillar ilmiy tadqiqotning tuzilishi va usullarini belgilovchi fundamental qoidalaridir. Ular tizimli yondashuv, obyektivlik, tarixiylik, ziddiyatlilik va determinizm tamoyillarini o'z ichiga oladi. Ushbu tamoyillar tadqiqotning ilmiy asoslanganligini ta'minlab, turli metodlarni yagona yondashuvga birlashtiradi.

Asosiy nazariy-metodologik tamoyillar:

1. **Obyektivlik tamoyili:** Hodisa va jarayonlarni subyektiv qarashlarga emas, balki dalillar va faktlarga asoslanib o'rganishni nazarda tutadi.
2. **Tizimlilik tamoyili:** Tadqiqot obyektini o'zaro bog'liq elementlardan tashkil topgan yaxlit tizim sifatida o'rganish.
3. **Tarixiylik tamoyili:** Hodisa va jarayonlarni ularning paydo bo'lishi, rivojlanishi va vaqt davomida o'zgarishi nuqtai nazaridan tahlil qilish.
4. **Determinizm tamoyili:** Sabab-oqibat bog'liqliklarini aniqlash va o'rganilayotgan obyektning vujudga kelish sabablarini izlash.
5. **Ziddiyatlilik (dialektik) tamoyili:** Obyektni uning ichki qarama-qarshiliklari va rivojlanish manbalari orqali tahlil qilish.
6. **Har tomonlama yondashuv tamoyili:** O'rganilayotgan hodisaning barcha jihatlarini va aloqalarini qamrab olish.

Iqtisodiyot o'z qonunlari, muammolari, ziddiyatlari va murakkab jarayonlariga ega bo'lgan alohida olamdur. Bu olam murakkab va sirli bo'lsa-da, unda faol ishtirok etishni istagan har bir inson uchun ochiqdir. Iqtisodiyot fani har doim ham voqealarning aniq rivojlanish yo'nalishini oldindan aytib bera olmaydi, biroq u iqtisodiy jarayonlarning ichki mantiqini ochib bera oladi. Aynan shu mantiqni anglash uning amaliy ahamiyatini belgilaydi. Bozor munosabatlarining shakllanishi uzoq tarixiy davrni talab qiladi, ammo aynan ular mamlakatning haqiqiy boyligini yaratadi.

TAHLIL VA NATIJALAR

To'garak faoliyatini tashkil etishning pedagogik asoslari zamonaviy ta'lim tamoyillari, kompetensiyaviy yondashuv, shaxsga yo'naltirilgan ta'lim va innovatsion pedagogik texnologiyalarga tayanadi. Bunday yondashuv talabalarning iqtisodiy savodxonligini oshirish, tadbirkorlik qobiliyatlarini rivojlantirish hamda bozor iqtisodiyoti sharoitida faol ishtirok etishga tayyorlash imkonini beradi.

O'qituvchining pedagogik faoliyati

Iqtisodiy fanlar to'garagi rahbari quyidagi vazifalarni bajaradi:

1. **Mashg'ulotlarni rejalashtirish.** Mashg'ulotlarni rejalashtirish iqtisodiy fanlar to'garagining samarali faoliyat yuritishida muhim o'rin tutadi. Rejalashtirish jarayonida to'garakning maqsad va vazifalari, o'quvchilarning yoshi, bilim darajasi hamda qiziqishlari hisobga olinadi. Har bir mashg'ulot uchun mavzu, o'quv maqsadlari, foydalaniladigan metodlar, zarur vositalar va kutilayotgan natijalar oldindan belgilanadi. Rejalashtirilgan mashg'ulotlar:
 - izchillik va tizimlilikni ta'minlaydi;
 - vaqtni samarali taqsimlash imkonini beradi;
 - o'quvchilarning iqtisodiy bilimlarini bosqichma-bosqich rivojlantiradi;
 - nazariy bilimlarni amaliy faoliyat bilan bog'lashga yordam beradi.

Masalan, bir oylik reja doirasida "Bozor iqtisodiyoti", "Talab va taklif", "Oilaviy budjet", "Tadbirkorlik asoslari" kabi mavzular ketma-ketlikda o'rganilishi mumkin.
2. **Iqtisodiy bilimlarni tushuntirish.** To'garak rahbarining asosiy vazifalaridan biri iqtisodiy tushunchalar va qonuniyatlarni talabalarga sodda, tushunarli hamda hayotiy misollar asosida yetkazishdir. Iqtisodiy

bilimlarni o'rgatishda nazariy ma'lumotlarni kundalik hayot bilan bog'lash katta ahamiyatga ega. Tushuntirish jarayonida:

- taqdimotlar va videomateriallardan foydalaniladi;
- iqtisodiy atamalar izohlanadi;
- real iqtisodiy vaziyatlar tahlil qilinadi;
- savol-javob va munozaralar tashkil etiladi.

Masalan, inflyatsiya mavzusini tushuntirishda narxlarning yillar davomida o'zgarishini ko'rsatuvchi grafiklar, statistik ma'lumotlar va kundalik hayotdagi misollardan foydalanish mumkin. Bu o'quvchilarda iqtisodiy tafakkurning shakllanishiga xizmat qiladi.

- 3. Talabalarni tadqiqot ishlariga jalb qilish.** Tadqiqot faoliyati o'quvchilarning mustaqil fikrlash, muammoni tahlil qilish va ilmiy izlanish olib borish ko'nikmalarini rivojlantiradi. To'garak rahbari o'quvchilarni turli iqtisodiy mavzularda kichik ilmiy loyihalar va tadqiqotlarga jalb etishi lozim. Bunda o'quvchilar:

- ma'lumotlarni yig'adi va saralaydi;
- statistik ko'rsatkichlarni tahlil qiladi;
- so'rovnomalar o'tkazadi;
- xulosalar chiqaradi va taqdimot tayyorlaydi.

Masalan, "Talabalar xarajatlarining tarkibi", "Mahalliy bozordagi narxlar dinamikasi", "Yoshlar tadbirkorligining rivojlanish omillari" kabi mavzularda tadqiqot ishlari olib borilishi mumkin. Bunday faoliyat o'quvchilarning ilmiy salohiyatini rivojlantiradi.

- 4. Mustaqil ta'limni tashkil etish.** Mustaqil ta'lim talabalarning o'z ustida ishlash, bilimlarini chuqurlashtirish va yangi ma'lumotlarni izlab topish qobiliyatini shakllantiradi. To'garak mashg'ulotlarida mustaqil ta'lim elementlariga alohida e'tibor qaratilishi zarur. Mustaqil ta'lim quyidagi shakllarda tashkil etilishi mumkin:

- referatlar tayyorlash;
- iqtisodiy maqolalarni o'qish va tahlil qilish;
- internet manbalari bilan ishlash;
- amaliy topshiriqlarni bajarish;
- loyiha va prezentatsiyalar tayyorlash.

Natijada talabalar axborot bilan ishlash, tahlil qilish va o'z fikrini asoslab bera olish kompetensiyalariga ega bo'ladilar.

- 5. Innovatsion metodlarni qo'llash.** Zamonaviy ta'lim jarayonida innovatsion pedagogik texnologiyalar talabalarning faolligini oshirish va ta'lim sifatini yaxshilashda muhim vosita hisoblanadi. Iqtisodiy fanlar to'garagida interfaol metodlardan foydalanish mashg'ulotlarning samaradorligini oshiradi. Innovatsion metodlarga quyidagilar kiradi:

- "Aqliy hujum" (Brainstorming);
- "Keys-stadi" (Case Study);
- "Klaster" usuli;
- "Debat" va munozaralar;
- "SWOT-tahlil";
- biznes o'yinlari va iqtisodiy simulyatsiyalar;
- axborot-kommunikatsiya texnologiyalaridan foydalanish.

Masalan, talabalarni kichik guruhlariga bo'lib, biznes loyihasi yaratish vazifasini berish ularning ijodiy va iqtisodiy fikrlash qobiliyatlarini rivojlantiradi.

- 6. Natijalarni monitoring qilish.** Monitoring to'garak faoliyatining samaradorligini baholash va kelgusidagi ishlarni takomillashtirish imkonini beradi. Monitoring jarayonida talabalarning bilim, ko'nikma va malakalaridagi o'zgarishlar muntazam kuzatib boriladi. Monitoringning asosiy shakllari:

- test sinovlari;
- og'zaki savol-javoblar;
- amaliy topshiriqlar;
- loyiha ishlari himoyasi;
- anketa va so'rovnomalar;
- portfoliolarni baholash.

Monitoring natijalari asosida talabalarning yutuqlari va kamchiliklari aniqlanadi, mashg'ulotlar mazmuni takomillashtiriladi hamda individual yondashuv yo'lga qo'yiladi. Bu esa iqtisodiy fanlar to'garagining ta'limiy va tarbiyaviy samaradorligini oshirishga xizmat qiladi.

Talaba to'garak faoliyatida maslahatchi, tashkilotchi va motivator sifatida ishtirok etadi (1-rasm).

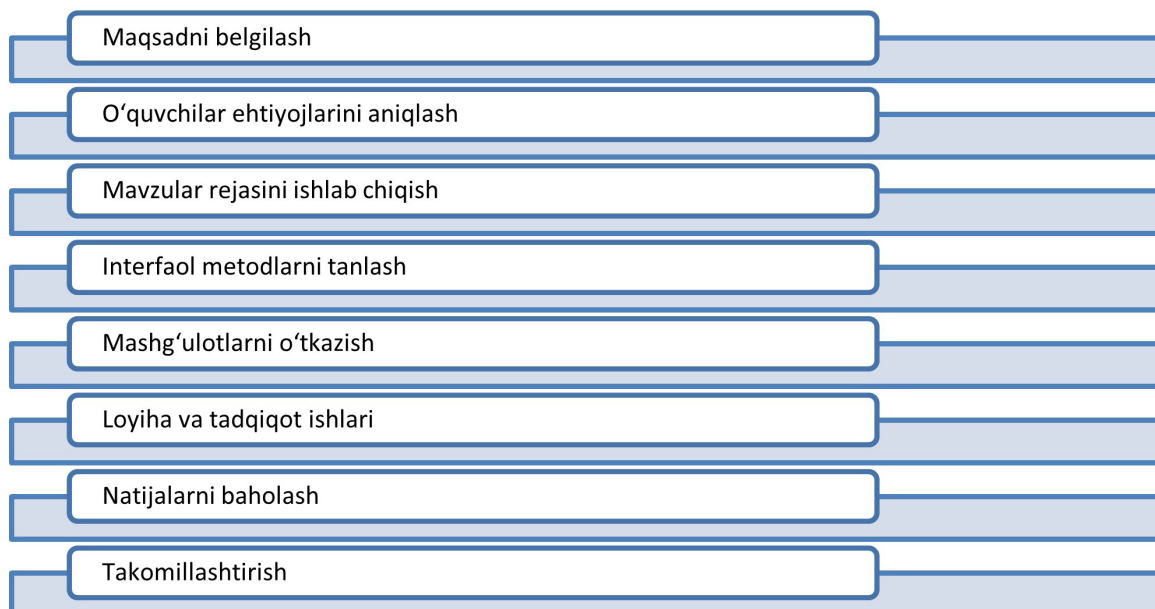
Iqtisodiy fanlar to'garagining maqsad va vazifalari

1-rasm: Iqtisodiy fanlar to'garagining maqsad va vazifalari

Iqtisodiy fanlar to'garagining maqsad va vazifalari talabalarga iqtisodiy nazariya, bozor iqtisodiyoti, marketing va moliya sohalari bo'yicha bilim berish, tahlil qilish, hisob-kitob yuritish hamda loyiha va tadqiqotlar olib borish ko'nikmalarini shakllantirishdan iborat. Shuningdek, to'garak faoliyati o'quvchilarda mustaqil qaror qabul qilish, tadbirkorlik va innovatsion fikrlash kompetensiyalarini rivojlantirishga xizmat qiladi. Natijada ular iqtisodiy jarayonlarni tushunadigan, amaliy masalalarni hal qila oladigan va zamonaviy mehnat bozori talablariga mos mutaxassislar sifatida shakllanadilar (2-rasm).

To'garak faoliyatini tashkil etish modeli

2-rasm: To'garak faoliyatini tashkil etish modeli

To'garak faoliyatini tashkil etish modeli, avvalo, to'garakning maqsadini belgilash va talabalarning ehtiyojlarini aniqlashdan boshlanadi. Shundan so'ng mavzular rejasi ishlab chiqilib, mos interfaol metodlar tanlanadi. Mashg'ulotlar jarayonida loyiha va tadqiqot ishlari amalga oshiriladi, erishilgan natijalar baholanadi hamda

faoliyatni yanada samarali tashkil etish uchun takomillashtirish ishlari olib boriladi. Bu jarayon to'g'arak faoliyatining uzluksiz rivojlanishini ta'minlaydi.

Iqtisodiy to'garaklarda qo'llaniladigan metodlar

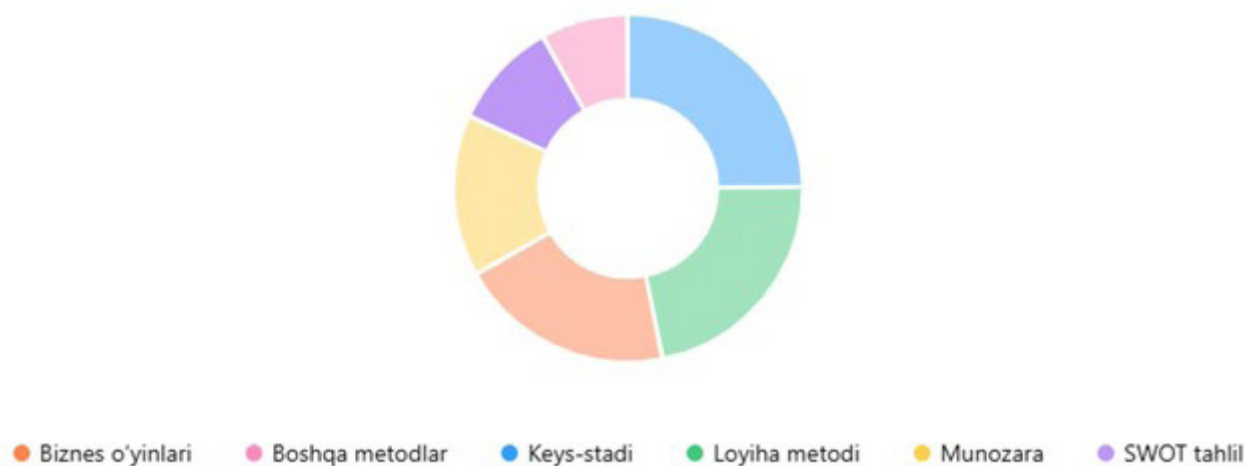
To'g'arak mashg'ulotlarida quyidagi zamonaviy metodlardan foydalaniladi:

- Aqliy hujum (Brainstorming);
- Keys-stadi (Case Study);
- Munozara va debatlar;
- SWOT-tahlil;
- Biznes o'yinlari;
- Loyiha metodi;
- Tadqiqot ishlari;
- Elektron taqdimotlar;
- Onlayn iqtisodiy simulyatsiyalar.

Metodlardan foydalanish samaradorligi (3-rasm)

Iqtisodiy to'garaklarda metodlardan foydalanish ulushi

Mashg'ulotlarda qo'llaniladigan metodlarning taxminiy ulushi.

3-rasm: Iqtisodiy to'garaklarda metodlardan foydalanish ulushi

Hozirgi zamonda texnologik va ijtimoiy muammolar oldida turgan oliy ta'lim tizimini takomillashtirish zarur. Oliy ta'lim sifatini oshirish tizimni iqtisodiy qo'llab-quvvatlashni takomillashtirish (XXI asrda Xitoy va Janubiy Koreyada bo'lgani kabi ta'limga davlat xarajatlari ulushini oshirish), milliy oliy ta'lim tizimida tashkiliy islohotlarni amalga oshirish (Rossiyada XIX asrda bo'lgani kabi – xalq ta'limi islohoti, xususan, Aleksandr II davridagi universitetlar ustavi va boshqalar, 1863-yil) hamda universitet professor-o'qituvchilarining pedagogik yangiliklardan foydalanishi orqali mumkin. Ushbu ilmiy ishlanishda ayrim xorijiy universitetlarda pedagogik innovatsiyalarni qo'llash amaliyoti, ya'ni iqtisod darslarida filmlarni tahlil qilish asosida tasviriy fikrlash holatlari yoritiladi. Chet el tajribasi bilan taqqoslash mamlakatimizda oliy ta'lim sifatini oshirish uchun ushbu pedagogik texnologiyadan foydalanish istiqbollari ko'rsatadi.

Iqtisodiy fanlarni o'qitishda badiiy filmlardan ta'lim texnologiyasi sifatida foydalanish g'oyasi birinchi marta 1950-yilda Ogayo shtat universiteti professori W. J. Fleig tomonidan ishlab chiqilgan. U ta'kidlashicha, "Film o'quvchilarni o'z hududiga yot bo'lgan ishlab chiqarish faoliyati turlari bilan tanishtirishga imkon beradi" [1 Fleig, 1950].

Iqtisodiy fanlar bo'yicha o'quv jarayonida kinofilmlardan foydalanish boshqa pedagogik texnologiyalarga nisbatan bir qator afzalliklarga ega.

Avvalo, filmlar ma'ruzalarga qaraganda ko'proq ta'sir qiladi. Bu tomoshabinga kuchli ta'sir ko'rsatadigan hissiyotlar, fantastika va haqiqat aralashmasidir. Bu talabalarda tanqidiy fikrlashni rivojlantirishga hamda yetakchilik, strategiya, marketing, inson resurslarini boshqarish va moliyaviy menejment kabi muhim boshqaruv ko'nikmalarini shakllantirishga yordam beradi [2 Mantha, 2019].

Kino ssenariylari ijtimoiy jihatdan real bo'lib, menejerlarning dunyosi va ishiga juda mos keladi [3 Billsberry & Gilbert, 2008]. Aslida, ular talabalar darsliklarni o'qish va ma'ruzalarni tinglash orqali o'rganadigan nazariya bilan real hayot o'rtasida "Tushunish ko'prigi"ni qurishga yordam beradi. Barcha iqtisodiy subyektlar ratsionallik aksiomasiga asoslanadi. Biroq haqiqatda iqtisodiy agentlar (xaridorlar, korxonalar, davlat sektori) qaror qabul qilishda har doim ham oqilona emas. O'quv jarayonida filmlardan (multfilmlardan) foydalanish nazariya va amaliyot o'rtasidagi tafovutni kamaytirishga yordam beradi.

Badiiy filmlar pul, xavf va noaniqlik, jamoa yetakchiligi, intellektual mulk, moliyaviy bozorlar, globallashuv (deglobalizatsiya) va inson resurslarini boshqarish kabi iqtisodiy tushunchalarni tasvirlash uchun foydalidir. Bu atamalar hali ham talabalar, ayniqsa, bakalavriat talabalari uchun mavhumdir. Biroq moliyaviy bozorlar va pullarga bag'ishlangan filmlarni o'rganish ("Uoll-strit" va "Uoll-strit bo'ri" filmlari), xavf va noaniqlikni ifodalovchi "Tumandagi kirpi" multfilmi hamda jamoa rahbariyatiga oid "Smeshariki" multfilmi talabalarga iqtisodiy toifalarning hayotdagi haqiqiy qo'llanilishini tushunishga yordam beradi.

Hozirgi avlod talabalarining xususiyatlarini hisobga oladigan bo'lsak, bugungi oliy ta'lim talabalari oldingi avlodlardan ajralib turadigan bir qancha ijobiy va salbiy xususiyatlarga ega. Daffining ta'kidlashicha, "So'nggi avlod yoshlarining beshdan bir qismidan ko'prog'i (22 %) balog'at yoshida umumiy ruhiy kasallik belgilari bilan namoyon bo'ladi, 1998-yilda esa millenniallarning 15 foizi ayni shu o'rtacha yoshda edi" [4 Daffy, 2021]. Hozirgi avlod raqamli qurilmalar bilan o'qituvchilarga qaraganda yaxshiroq o'zaro ta'sir qiladi. Biroq ularning bilimlari asosan yuzaki bo'lib, hissiy intellekti past. Shu sababli, N. Lin ta'kidlaganidek, ko'pincha raqamli mahalliyar deb ataladigan hozirgi avlod talabalari guruh loyihalari, jamoatchilik ishtiroki va darsdan tashqari tadbirlar kabi oflayn ijtimoiylashuvni rag'batlantiradigan tashabbuslardan foyda olishlari mumkin. Mazmunli munosabatlarni rivojlantirish orqali talabalar empatiya, muloqot qobiliyatlari va nizolarni hal qilish ko'nikmalarini rivojlantirishlari mumkin [5 Linh N., 2024]. Iqtisodiy va boshqaruv masalalariga oid badiiy filmlarni tahlil qilish talabalarining mini-guruhlarda ishtirok etishi, loyihalarni muhokama qilishi va oflayn muloqotini o'z ichiga oladi. Kino (multfilm) munozaralarini pedagogik texnologiya sifatida qo'llash "kundalik ta'lim hayoti tartibi"ni buzish va oliy ta'lim talabalari uchun iqtisodiy darslarni mazmunli hamda qiziqarli qilish imkonini beradi.

Oliy ta'lim o'qituvchilari rivojlanayotgan texnologiyalar, xususan, sun'iy intellektning doimiy bosimi ostidadir [6]. Ularning o'zlari asosan qalam va bo'rdan foydalanishni o'rgangan bo'lsalar, talabalar turli elektron va raqamli qurilmalar orqali ta'lim olgan. Ya'ni, ular turli xil ta'lim uslublariga ega. Shu sababli o'qituvchilar (professorlar) talabalarining o'quv materialini tushunishlari va u bilan shug'ullanishlari uchun yordamga muhtoj [7 Szyliowicz & Green, 2019]. Bu avlodlararo qarama-qarshilik yil sayin yaqqol namoyon bo'lmoqda. Shuning uchun oliy ta'lim o'qituvchilari hozirgi avlod talabalarining o'quv ehtiyojlariga ko'proq mos keladigan yangi pedagogik texnologiyalarga o'tishlari kerak. Filmlardan foydalanish o'qituvchilarning texnologiya bilan tanish bo'lgan yangi avlod talabalari haqidagi tashvishlarini kamaytiradi. Ya'ni, filmlar orqali o'qituvchilar va talabalar o'rtasida, tobora rivojlanib borayotgan innovatsiyalar va pedagogik texnologiyalar o'rtasida kelishuv nuqtasi paydo bo'ladi.

"Barchamiz bolalikdan kelganmiz" va o'quvchilar har doim "WALL-E" kabi sevimli bolalik multfilmini qayta ko'rishni va uni tahlil qilishni yoqtiradilar. Bu ularning o'quv jarayonidagi hissiy faolligini oshiradi.

Mamlakatimizda oliy ta'limda retsept bo'yicha intizomga nisbatan noxolislikni bartaraf etish zarur. Iqtisodiyot bo'yicha Nobel mukofoti sovrindori G. Saymon shunday nuqtai nazarni shakllantirganki, unga ko'ra insoniy mulohazalarning mantiqiyliги cheklangan va qaror qabul qilish ko'rsatmaviy konstruksiyalar ("nima qilish kerak edi") emas, balki haqiqiy qarorlarni tavsiflash va tushuntirish orqali yaxshiroq o'rganiladi [8], [9]. Oliy ta'lim muassasalarida o'qitiladigan barcha fanlarni G. Saymon yondashuviga muvofiq shartli ravishda "Reseptiv modellar" va "Tavsifiy modellar"ga bo'lish mumkin. "Ko'rsatmali modellar"ni o'rganish, masalan, matematik fanlar bo'yicha taklif qilinganidek, maqbul yechimlarni bilishga imkon beradi [10]. Mamlakatimizdagi bugungi oliy ta'limda talabalarni o'qitishda bir xillik retseptiv fanlarni o'rganishga qaratilgan. Shu sababli ishga kelgan oliy ta'lim bitiruvchilari amalda qarorlar butunlay boshqacha qabul qilinishidan hayratda qoladilar. Iqtisodiy fanlar blokida faqat "Xulq-atvor iqtisodiyoti" tavsiflovchi mavzudir. Iqtisodiy muammolarni badiiy filmlar asosida tahlil qilish ularning yechimini haqiqatga yaqinlashtirish va nazariyaga nisbatan aniqlangan qarama-qarshilikni ma'lum darajada bartaraf etish imkonini beradi.

Umuman olganda, bizning fikrimizcha, iqtisodiyot darslarida kinofilmlardan pedagogik yangilik sifatida foydalanish ko'proq obrazli shakldagi keys-metodni ishlab chiqishdir. Odamlar voqelikni harflar yoki raqamlardan ko'ra tasvirlar yordamida o'rganadilar. Olimlar boshqaruv ta'limida pedagogik innovatsiyalarning ta'lim natijalarini yaxshilashdagi muhimligini ta'kidlaydilar [11 Purohit S., 2024].

“Milliy iqtisodiyot: o'ziga xoslik va globallashuv” mavzusiga qaratilgan yondashuv talabalarga kundalik hayot doirasidan chiqib, iqtisodiy voqelikni kengroq anglash imkonini berdi(3-rasm).

Iqtisodiy to'garakning kutilayotgan natijalari

3-rasm: Iqtisodiy to'garakning kutilayotgan natijalari

V. Muhokama. Iqtisodiy to'garakning kutilayotgan natijalari talabalarda iqtisodiy savodxonlik va bozor munosabatlari haqidagi nazariy bilimlarni shakllantirish, biznes-reja tuzish, hisob-kitob va tahlil qilish kabi amaliy ko'nikmalarni rivojlantirishga qaratilgan. Shuningdek, to'garak faoliyati tashabbuskorlik, mas'uliyat, liderlik va ijodkorlik kabi muhim shaxsiy sifatlarning rivojlanishiga xizmat qiladi. Natijada o'quvchilar iqtisodiy jihatdan bilimli, faol va mustaqil fikrlaydigan shaxslar sifatida shakllanadilar.

Shunday qilib, iqtisodiy fanlar bo'yicha to'garak faoliyatini ilmiy-metodik asosda tashkil etish talabalarining iqtisodiy bilim va kompetensiyalarini rivojlantirishga, ularni zamonaviy mehnat bozori talablariga mos raqobatbardosh mutaxassislar sifatida shakllantirishga xizmat qiladi. To'garaklar iqtisodiy ta'lim samaradorligini oshirishning muhim vositalaridan biri hisoblanadi.

XULOSA VA TAKLIFLAR

Mazkur tadqiqot natijalari shuni ko'rsatdiki, oliy ta'lim muassasalarida iqtisodiy fanlar bo'yicha to'garak faoliyatini ilmiy-metodik asosda tashkil etish talabalarining iqtisodiy bilim, ko'nikma va kompetensiyalarini rivojlantirishda muhim omil hisoblanadi. To'garak mashg'ulotlari nazariy bilimlarni amaliy faoliyat bilan uyg'unlashtirish, talabalarining mustaqil fikrlashi, tahliliy yondashuvi, tadqiqotchilik salohiyati hamda tadbirkorlik ko'nikmalarini rivojlantirishga xizmat qiladi. Interfaol metodlar, loyiha faoliyati, biznes o'yinlari va zamonaviy axborot-kommunikatsiya texnologiyalaridan foydalanish mashg'ulotlar samaradorligini oshirib, talabalarining o'quv jarayonidagi faolligini kuchaytiradi. Shuningdek, iqtisodiy fanlar bo'yicha to'garaklar zamonaviy mehnat bozori talablariga mos, raqobatbardosh va iqtisodiy jihatdan savodli mutaxassislarni tayyorlashning muhim pedagogik vositalaridan biri ekanligi aniqlandi.

Tadqiqot natijalariga asosan quyidagi taklif va tavsiyalar ishlab chiqildi:

- oliy ta'lim muassasalarida iqtisodiy fanlar bo'yicha to'garaklar faoliyatini yagona ilmiy-metodik dastur asosida tashkil etish;
- to'garak mashg'ulotlarida kompetensiyaviy yondashuv, interfaol metodlar, loyihaviy ta'lim va raqamli texnologiyalardan muntazam foydalanishni kengaytirish;
- talabalarining amaliy ko'nikmalarini rivojlantirish maqsadida biznes vakillari, banklar, tadbirkorlik subyektlari va boshqa iqtisodiy tashkilotlar bilan hamkorlikni kuchaytirish;
- iqtisodiy fanlar bo'yicha to'garaklarda ilmiy-tadqiqot faoliyati, startup loyihalari hamda innovatsion g'oyalarni qo'llab-quvvatlash mexanizmlarini takomillashtirish;
- to'garaklar faoliyati samaradorligini muntazam monitoring qilish va baholash mezonlarini ishlab chiqish hamda ularni amaliyotga joriy etish.

Mazkur takliflarning amaliyotga tatbiq etilishi iqtisodiy fanlar bo'yicha to'garaklar faoliyatining sifat va samaradorligini oshirish, talabalarining kasbiy kompetensiyalarini rivojlantirish hamda ularni zamonaviy iqtisodiyot sharoitida samarali faoliyat yurita oladigan raqobatbardosh mutaxassislar sifatida tayyorlashga xizmat qiladi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. Fleig W. J. Buxgalteriya hisobi bo'yicha ko'rsatmalarda filmlardan foydalanish // Buxgalteriya sharhi. – 1950. – No. 1. – B. 94–96.
2. Mantha R. Filmlar menejment ta'limida pedagogika sifatida: tadqiqot // Hozirgi voqealarning biznes kelajagiga ta'siri: Xalqaro konferensiya. – 2019.
3. Billsberry J., Gilbert L. H. Roald Dahlning Charli va shokolad fabrikasi asaridan turli xil yollash va tanlash paradigma-larini o'rgatishda foydalanish // Menejment ta'limi jurnali. – 2008. – No. 2. – B. 228–247.
4. Daffi B. Avlod afsonasi: Nima uchun tug'ilish siz o'ylaganingizdan kamroq ahamiyatga ega. – Hachette UK: Asosiy kitoblar, 2021.
5. Linh N. T. N. Xo Chi Min shahridagi oliy ta'limda Z avlod talabalarida hissiy intellektni rivojlantirish strategiyalari // Ta'lim boshqaruvi: nazariya va amaliyot. – 2024.
6. Lukichev P. M., Chekmarev O. P. Innovatsion iqtisodiyot masalalari. – 2024. – B. 463–482.
7. Szyliowicz D., Green T. G. "Haqiqiy" strategiyasini yaratish: innovatsion o'qitish yondashuvlari uchun reallik televideni-yasidan foydalanish // Menejment ta'limi xalqaro jurnali. – 2019. – № 3. – B. 100304.
8. Simon H. Ratsional tanlovning xulq-atvor modeli // Inson modellari, ijtimoiy va ratsional: Ijtimoiy muhitda aqliy inson xatti-harakati bo'yicha matematik insholar. – 1957. – № 1. – B. 241–260.
9. Saymon H., Mart J. Ma'muriy xatti-harakatlar va tashkilotlar // Tashkiliy xatti-harakatlar 2. – Routledge, 2015. – B. 41–59.
10. Bazerman M. Qanday qilib to'g'ri boshqaruv qarorini qabul qilish kerak. – M.: Alpina PRO, 2024.
11. Purohit S., Dutt A. XXI asrda menejment ta'limidagi pedagogik innovatsiyalar: sharh va tadqiqot kun tartibi // Menej-ment ta'limi xalqaro jurnali. – 2024. – No. 2. – B. 100976. – DOI: org/10.1016/j.ijme.2024.100976.
12. Nazarova I. B. Iqtisodiy fanlar o'qituvchilari: kasbiy salohiyat, bandlik xususiyatlari va mehnat motivatsiyasi. – Moskva: MAKSS Press, 2005.
13. Prakhov I. A. Iqtisodiyotni o'qitish: leksiyalarga muqobil bormi? // Ta'lim masalalari. – M., 2011. – № 1.
14. Savelyev V. P., Tulyakov Yu. T. Mustaqil ish – ta'lim jarayonining muhim qismi. – Simferopol, 1993.
15. Iqtisodiy ta'lim muammolari. URL: <http://www.economicus.ru>
16. Ugli A. S. O., Ganiyevich N. O., Ugli Y. S. Z., & Ugli K. R. A. (2021). About how cheap (actually very expensive) loans may not enrich the poor. *ACADEMICIA: An International Multidisciplinary Research Journal*, 11(10), 2191–2193.
17. Nabijonov Otabek Ganiyevich, & Shavkatova Shakhnoza Pulot Qizi. (2021). The role of universities in building a regional innovation system. *Eurasian Journal of Academic Research*, 1(8), 102–106. <https://doi.org/10.5281/zenodo.5709174>
18. Otabek Ganiyevich Nabijonov, Shokhzod Otabek o'g'li Abdurazzokov, Sanjarbek Zokhidjon o'g'li Yuldashaliyev. (2022). *Academic Research in Modern Science*, 1(1), 220–222.
19. Shahnoza Po'lat qizi Shavkatova va Otabek Ganiyevich Nabijonov. (2023). Psixolog faoliyatining etik muammosi, kasbiy me'yorlarning o'ziga xosligi. *Scientific Progress*, 4(5), 378–380.
20. Nabijonov O. G., Abdurazzoqov S. O. (o'g'li), Yuldashaliyev S. Z. (o'g'li). (2022). Savdoni erkinlashtirishni xohlaymizmi yoki aksincha. *Academic Research in Modern Science*, 1(1), 220–222.

-
- 13.00.00 Pedagogika fanlari
 - 13.00.01 Pedagogika nazariyasi. Pedagogik ta'limotlar tarixi
 - 13.00.02 Ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi (sohalar bo'yicha)
 - 13.00.03 Maxsus pedagogika
 - 13.00.04 Jismoniy tarbiya va sport mashg'ulotlari nazariyasi va metodikasi
 - 13.00.05 Kasb-hunar ta'limi nazariyasi va metodikasi
 - 13.00.06 Elektron ta'lim nazariyasi va metodikasi (ta'lim sohaları va bosqichlari bo'yicha)
 - 13.00.07 Ta'limda menejment
 - 13.00.08 Maktabgacha ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi
 - 13.00.09 Ijtimoiy pedagogika
 - 07.00.00 Tarix fanlari
 - 19.00.00 Psixologiya fanlari
 - 01.00.00 Fizika-matematika fanlari
 - 02.00.00 Kimyo fanlari
 - 03.00.00 Biologiya fanlari
 - 09.00.00 Falsafa fanlari
 - 10.00.00 Filologiya fanlari
 - 11.00.00 Geografiya fanlari

AKTABGACHA VA AKTAB TA'LIMI

Mas'ul muharrir: Ramzidin Ashurov

Ingliz tili muharriri: Murod Xoliyorov

Musahhih: Alibek Zokirov

Sahifalovchi va dizayner: Iskandar Islomov

2026. №7(2)

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

"Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali 26.09.2023-yildan O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan №C-5669363 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.
Litsenziya raqami: № 136361.

Manzilimiz: Toshkent shahar, Yunusobod tumani
19-mavze, 17-uy.